

Δρακονταειδής, Φίλιππος (Χαλκίδα, 1940): Πεζογράφος, μεταφραστής. Σπούδασε γαλλική φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και κοινωνιολογία και στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης. Έκανε το διδακτορικό του στο Πανεπιστήμιο του Μονπελιέ. Εργάστηκε ως στέλεχος διαφημιστικών και πολυεθνικών εταιρειών, καθώς και γραφείων συμβούλων επιχειρήσεων. Εξειδικεύτηκε σε θέματα Πολιτισμού και είναι διεθνής εμπειρογνώμονας πολιτιστικής στρατηγικής, κατάρτισης, προστασίας, προβολής και αξιοποίησης ακίνητης κληρονομιάς, μουσείων και υποδομών κλασικής μουσικής. Έχει δημοσιεύσει διηγήματα, μυθιστορήματα και δοκίμια.

Το 1995 αποκήρυξε μεγάλο μέρος του πεζογραφικού έργου του και περιορίστηκε σε ορισμένα (*Σχόλια σχετικά με την περίπτωση, Στα ίχνη της παράστασης, Προς Οφρύνιο, Το άγαλμα, Το μήνυμα, Η πρόσοψη*), τα οποία μετέπλασε και εξέδωσε στο διάστημα 1996-2003 ως μέρη της ενότητας *Εξάμετρον*. Επίσης, έχει συμμετάσχει με διηγήματά του σε συλλογικές εκδόσεις, έχει ανθολογήσει Δ. *Βικέλα (2005) και έχει δώσει μεταφράσεις έργων των Montaigne, J. *Rulfo, F. *Pessoa, *Rabelais, M. Kundera κ.ά.

Συνεργάστηκε με το Κέντρο Λογοτεχνικής Μετάφρασης του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών. Χρησιμοποίησε το ψευδώνυμο Φ. Φιλίππου κ.ά.

Μετάφρασε, μεταξύ άλλων, τα *Δοκίμια* του Μισέλ ντε Μονταίνι, τον *Γαργαντούα και Πανταγκρνέλ* του Φρανσουά Ραμπελαί, το *Χρησιμολόγιο και Τέχνη της Φρόνησης* και τον *Ήρωα* του Μπαλτάσαρ Γκρασιάν, τη συλλογή *Φύλακας των Κοπαδιών* του Φερνάντο Πεσσόα, τα διηγήματα *Η Πεδιάδα στις Φλόγες* του Χουάν Ρούλφο. Είναι Ιππότης της Τάξης Τεχνών και Γραμμάτων (Γαλλία, 1985) και του Τάγματος της Ισαβέλας της Καθολικής (Ισπανία, 2007). Είναι ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων και υπήρξε μέλος του ΔΣ της Εταιρείας (1984 και 1996). Ολοκλήρωσε το Επιχειρησιακό Σχέδιο του ΕΚΕΒΙ και του Οργανισμού Διαχείρισης Έργων του Λόγου (ΟΣΔΕΛ, 1997) και συμμετείχε στο προσωρινό ΔΣ του Οργανισμού. Δώρησε το αρχείο του (1955-2010) στο Μουσείο Μπενάκη (2014). Η ευρηματικότητα, η μυθοπλαστική δύναμη, η εναλλαγή οπτικών γωνιών και η χρήση ποικίλων αφηγηματικών τεχνικών καθιστούν το έργο του πολύμορφο και πολυεπίπεδο.

Ενήμερος από το ξεκίνημα της συγγραφικής του σταδιοδρομίας για τα τεκταινόμενα στη γαλλική και, λίγο αργότερα, στην ισπανόφωνη λογοτεχνία, ο Δ. αναζήτησε τη συνύφανση της ρεαλιστικής τεχνικής και της διασποράς του ενιαίου αφηγηματικού μύθου, κυρίως σε δύο έργα που έχουν εμφανή αυτοβιογραφικό πυρήνα: στα *Σχόλια σχετικά με την περίπτωση* και *Στα ίχνη της παράστασης*. Η σημασία αυτών των δύο βιβλίων ορίζεται στη νουβέλα *Σαν σκυλί*, όπου η κατάληξη της αναζήτησης ενός τραυματικού παρελθόντος, που εξαρτήθηκε από την εκτέλεση του πατέρα στο τέλος της Κατοχής. Η προσφιλής σε αυτόν μέθοδος της αντίστιξης μεταξύ ενός κόσμου μυθικού και του αβέβαιου παρόντος είχε αρκετά γόνιμα αποτελέσματα τόσο στα πεζά του, όπου εξερευνάται η δύναμη του μοιραίου, όσο και σε εκείνα όπου αναπτύσσει μια παρωδιακή άποψη για τη σταθερότητα και την εγκυρότητα της ιστορίας, όπως *Το Άγαλμα, Το μήνυμα* και *Ο ρινόκερος θα είναι εδώ*. Η αφηγηματική του δεινότητα, εμπνευσμένη και από τη λογοτεχνική και βιοθεωρητική παράδοση του ευρωπαϊκού λόγου (από την εποχή των Τροβαδούρων και Τρουβέρων ως τον ύστερο ευρωπαϊκό κλασικισμό) και του *Διαφωτισμού, καθώς και των

πρωτοποριών (Υπαρξισμός, Νέο Μυθιστόρημα, Μαγικός Ρεαλισμός), εισφέρει την καλύτερη όψη της στα έργα του όπου πραγματοποιείται μια διαβρωτική σάτιρα των ηθών — συνήθως με παραβολικό τρόπο—, είτε πρόκειται για ήθη κοινωνικά είτε για ήθη πολιτικά και κοσμοθεωρητικά. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί η *Πρόσοψη*, έργο που έχει χαρακτηριστεί ως σημαντικό «μετανεωτερικό». Επιπλέον, το «παιγνιώδες» στοιχείο της *Ανθολογίας ανύπαρκτων συγγραφέων* και του *Ταξιδιού ως την καταγωγή του κόσμου*, καθώς και το δοκίμιο/μελέτη για τον Galeano, στο οποίο ο Δ. επιχειρεί να δώσει μια πιο «οικουμενική» διάσταση στο έργο του Eduardo Galeano αξίζουν ειδικής μνείας.

Το δοκιμιακό έργο του Δ. αναφέρεται σε σύγχρονα προβλήματα. Ο *Φεβρουάριος Αιών* πραγματεύεται την ανάπτυξη του τρόμου κατά τον 20ο αιώνα με βάση εξαντλητική διεθνή βιβλιογραφία. Το *παραμύθι της λογοτεχνίας* αναλύει την εξέλιξη του γραπτού λόγου και το τέλος της συγγραφής και την επιβολή της γραφής. Το *Μνήμη και μνήμη* εξετάζει την ιστορική μνήμη σε σχέση με την μνήμη των υπολογιστών και υπογραμμίζει διαφαινόμενες εξελίξεις. Ο *λόγος ερειπίων* ερευνά τη σημασία του ερωτήματος “τι;” όταν γίνεται συζήτηση περί κρατών, λαού, δικαίου, πολιτισμού εντός του σύγχρονου κόσμου. Εδώ, η βιβλιογραφία είναι εκτενής.

Σπουδαία είναι η συμβολή του Δ. στην έρευνα, στην επιμέλεια και στον σχολιασμό «ιστορικών» κειμένων, που εκδίδονται για πρώτη φορά (Καραγιάννης, Νίδεο).

Βραβεία και διακρίσεις:

Τιμήθηκε με το Β' *Κρατικό Βραβείο μυθιστορήματος για το *Προς Οφρύνιο* (1981) και με το μετάλλιο της Société des Gens de Lettres (Γαλλία) για τη μετάφραση των *Δοκιμίων* του Μονταίνι (1983).

Εργογραφία:

1. ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

1. *Τρίπτυχο*, διηγήματα, Δίφρος, 1962 (με το ψευδώνυμο Φ. Φιλίππου)
2. *Σημειώματα*, νουβέλα, Φέξης, 1963
3. *Ιωή*, αφηγηματάριο, Κάλβος, 1970 (με το ψευδώνυμο Φ. Φιλίππου), ισπανική μετάφραση Planeta, 1972 (πρακτόρευση Carmen Balcells)
4. *Διηγήματα I*, Εγνατία, 1977
5. *Σχόλια σχετικά με την περίπτωση*, εκδόσεις Ανωνύμου, χ.χ. (;). Συμπληρωμένο κείμενο *Σχόλια σχετικά με την περίπτωση*, χρονικό και δοκίμιο, Κέδρος, 1977, γαλλική μετάφραση Denoël, 1985. Νέα γραφή *Σχόλια σχετικά με την περίπτωση*, βιογράφημα, Πατάκης, 1996
6. *Προς Οφρύνιο*, Κέδρος 1980 (Β' Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος, 1981), β' έκδοση Εστία (χ.χ.), γαλλική μετάφραση Editions du Seuil, 1986, ολλανδική μετάφραση Bert Bakker, 1987. Δεύτερη έκδοση Εστία (χ.χ.), τρίτη έκδοση *Προς Οφρύνιο*, ιστόρημα, Πατάκης, 1998
7. *Στα ίχνη της παράστασης*, μυθιστορία, Εστία, 1982, γαλλική μετάφραση Editions du Seuil, 1984, σλοβενική μετάφραση Pomurska Zalozba, 1986. Δεύτερη έκδοση *Στα ίχνη της παράστασης*, μυθιστορία, Πατάκης, 1997
8. *Το σπίτι της θείας*, σαν μυθιστόρημα, Κέδρος, 1984

9. *Το άγαλμα*, διήγησις αφελής, *Συντεχνία*, 1984. Συμπληρωμένο κείμενο *Το άγαλμα*, διήγησις αφελής, Πατάκης, 1999
10. *Η διπλωματούχος του πιάνου*, νουβέλες, Κέδρος, 1985
11. *Χρόνια προϋπηρεσίας*, ανάγνωσμα, Εστία, 1988
12. *Το μήνυμα*, διήγησις διδακτική, Εστία, 1990, γαλλική μετάφραση Editions Actes Sud, 1992, ισπανική μετάφραση Muchnik Editores, 2001 (πρακτόρευση Antonia Kerrigan). Συμπληρωμένο κείμενο *Το μήνυμα*, διήγησις διδακτική, Πατάκης, 2001
13. *Η πρόσοψη*, διήγησις περιέχουσα πλείστα πάνυ ωραία και συνήθη, Εστία, 1992. Νέα γραφή *Η πρόσοψη*, διήγησις περιέχουσα πλείστα πάνυ ωραία και συνήθη, Καστανιώτης, 2003
14. *Ο Φεβρουάριος Αιών*, δοκίμιο, Πατάκης, 1996. Δεύτερη έκδοση συμπληρωμένη *Φεβρουάριος Αιών (η πολιτική του τρόμου στον εικοστό αιώνα)*, δοκίμιο, Ηλέκτρα, 2006
15. *Κερκόβ Χαντατζιάν και άλλοι*, «Κείμενα κάτω από την πόρτα», ανθολογία διηγημάτων από χώρες της πρώην ΕΣΣΔ, Πατάκης, 1997
16. *Παραμύθι της λογοτεχνίας*, δοκίμιο, Πατάκης, 1997
17. *Συναισθηματικό ταξίδι*, μυθιστόρημα, Λιβάνης, 1998. Δεύτερη έκδοση με συμπληρώσεις και νέο τίτλο *Ταξίδι ως την καταγωγή του κόσμου*, Ηλέκτρα, 2004
18. *Τι έλεγα τότε*, αφηγήματα, Ελληνικά Γράμματα, 2000
19. *Μνήμη και μνήμη*, δοκίμιο, Πατάκης, 2000
20. *Ανθολογία ανύπαρκτων συγγραφέων*, Κέδρος, 2001
21. *Ο Φίλιππος Δρακονταειδής διαβάσει Βικέλα*, σειρά Οδηγίες Χρήσης, Ελληνικά Γράμματα, 2005
22. *Ο ρινόκερος θα είναι εδώ*, μυθιστόρημα, Ελληνικά Γράμματα, 2006
23. *Ο δολοφόνος διεφεύγει*, αστυνομική νουβέλα του Γιώργου Νομισέν και για την αντιγραφή Φ.Δ. Δρακονταειδής, Μεταίχμιο, 2008
24. *Το τέλος του χρόνου καθυστέρησε*, αστυνομική νουβέλα του Γιώργου Νομισέν και για την αντιγραφή Φ.Δ. Δρακονταειδής, Μεταίχμιο, 2008
25. *Κρεμάστρα*, αστυνομικές ιστορίες, Τόπος, 2010
26. *Λόγος ερειπίων*, δοκίμιο, Γαβριηλίδης, 2010.
27. *Χρήστος Καραγιάννης, Ιστορία ενός στρατιώτη (1918-1922)*, επιμέλεια-σχολιασμός Φ.Δ. Δρακονταειδής, Κέδρος 2013
28. *Σαν σκυλί*, νουβέλα, Γαβριηλίδης, 2014
29. *Είκοσι τρεις σημειώσεις (και οχτώ παρενθέσεις) στο έργο του Eduardo Galeano*, Πάπυρος, σειρά δοκίμια/μελέτες, 2014.
30. *Κ. Νίδερ, Η εκστρατεία της Ουκρανίας (1919)*, επιμέλεια-σχολιασμός Φ.Δ. Δρακονταειδής, Κέδρος 2015.

2. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

1. *Πεζογράφοι της Λατινικής Αμερικής*, ανθολογία, Εγνατία, 1980
2. *Η πεδιάδα στις φλόγες*, Χουάν Ρούλφο (Μεξικό), Κέδρος, 1981
3. *Ποιήματα του Αλμπέρτο Καίρο*, Φερνάντο Πεσσόα (Πορτογαλία, μετάφραση από τη δίγλωσση έκδοση –πορτογαλικά, ισπανικά- Visor), Γνώση, 1982

4. *Δοκίμια*, Μισέλ ντε Μονταίνι (Γαλλία), βιβλίο πρώτο (2 τόμοι), Εγνατία, 1980
5. *Δοκίμια*, Μισέλ ντε Μονταίνι (Γαλλία), βιβλίο πρώτο, δεύτερο και τρίτο, Εστία, 1983-1985
6. *Δοκίμια*, Μισέλ ντε Μονταίνι (Γαλλία), νέα μετάφραση, βιβλίο πρώτο 2003, βιβλίο δεύτερο και τρίτο 2004, Εστία
7. *Θεϊκά λόγια*, Ραμόν δελ Βάγιε-Ινκλάν (Ισπανία), Θέατρο Τέχνης, 1987
8. *Η τέχνη του μυθιστορήματος*, Μιλάν Κούντερα (Γαλλία), Εστία, 1988
9. *Γαργαντούας*, Φρανσουά Ραμπελαί (Γαλλία), Πατάκης, 1988
10. *Χρησμολόγιο και τέχνη της φρόνησης*, Μπαλτάσαρ Γκρασιάν (Ισπανία), Opera, 1990, νέα έκδοση Opera, 2006
11. *Γαργαντούας και Πανταγκρυέλ*, Φρανσουά Ραμπελαί (Γαλλία), Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, 1994
12. *Γαργαντούας και Πανταγκρυέλ*, Φρανσουά Ραμπελαί (Γαλλία), δεύτερη έκδοση, Εστία, 2004, τρίτη έκδοση (χ.χ.)
13. *Υλικός πολιτισμός, Οικονομία και Καπιταλισμός (15^{ος}-18^{ος} αιώνας)*, Φερνάν Μπροντέλ (Γαλλία), τόμος Β', Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε., 1998
14. *Ο Ηρωας*, Μπαλτάσαρ Γκρασιάν (Ισπανία), Εστία, 2006

ΕΞΑΜΕΤΡΟΝ

1. *Σχόλια σχετικά με την περίπτωση*, βιογράφημα, Πατάκης, 1996
2. *Στα ίχνη της παράστασης*, μυθιστορία, Πατάκης, 1997
3. *Προς Οφρύνιο*, ιστόρημα, Πατάκης, 1998
4. *Το άγαλμα*, διήγησις αφελής, Πατάκης, 1999
5. *Το μήνυμα*, διήγησις διδακτική, Πατάκης, 2001
6. *Η πρόσοψη*, διήγησις περιέχουσα πλείστα πάνυ ωραία και συνήθη, Καστανιώτης, 2003

Κριτικές:

^ R. Beaton, *Εισαγωγή*, σελ. 426-427· Δ. Κούρτοβικ, *Έλληνες μεταπολεμικοί συγγραφείς*, σελ. 76-78· Π. Δ. Μαστροδημήτρης, *ΕΝΦ*, σελ. 247, 391, 517, 639, 658, 665, 666· Κυρ. Ντελόπουλος, *ΝΦΨ*, σελ. 205· ΠΛΜ, τόμ. 21, σελ. 311· Σπ. Τσακνιάς, *Δακτυλικά αποτυπώματα*, Καστανιώτης, 1983, σελ. 33-39· Χρ. Παπαγεωργίου, εφ. Αγ, 8.1.1989 [ββ.: *Χρόνια προϋπηρεσίας*]· Δ. Κούρτοβικ, *Ημεδαπή εξορία. Κείμενα για την ελληνική λογοτεχνία, 1986-1991*, Opera, 1991, σελ. 177-181· Λ. Λυχνάρα, εφ. Βμ, 17.2.1991 [ββ.: *Το μήνυμα*]· Γ. Θαλάσσης, *Η άρνηση του λόγου στο ελληνικό μυθιστόρημα μετά το 1974*, Γνώση, 1992, σελ. 165-203· Δημ. Χουλιαράκης, εφ. Βμ, 7.6.1998 [ββ.: *Παραμύθι της λογοτεχνίας*]· Σπ. Τσακνιάς, *Πρόσωπα και μάσκες. Κριτικά κείμενα, 1988-1999*, Νεφέλη, 2000, σελ. 72-77· περ. Πρφς, τχ. 102 (2002) [αφιέρ.]· Έλ. Χουζούρη, εφ. Ελτπ (Β), 26.3.2004 *μ.*: *Η πρόσοψη*]· Γ. Βέης, εφ. Ελτπ (Β), 22.7.2005 [ββ.: *Ταξίδι. Ως την καταγωγή του κόσμου*]. <http://www.philipdracodaidis.gr> [επίσκ.: 23.8.2005]»

Κριτικές παρουσιάσεις έργων του:

Η ιστορία ενός στρατιώτη, (1918-1922) - Εκδόσεις Κέδρος, 2013

Ένα κείμενο γραμμένο με τη δύναμη της απλότητας. Γεμάτο εικόνες, μνήμες, τοπία, πρόσωπα, συγκίνηση, γεγονότα, μάχες. Με περιστατικά ηρωισμού αλλά και κατασχύνης. Με αγάπη για την πατρίδα αλλά και με παράπονο για αυτούς που την εκφράζουν ως εξουσία. Ένα βιβλίο- εξομολόγηση δια χειρός ενός πιστού στρατιώτη που πείνασε, δίψασε και σκότωσε για να δοξάσει την πατρίδα και εκείνη τον άφησε να πεθάνει μόνος.

Η συστηματική δουλειά του σημαντικού για τα ελληνικά γράμματα Φίλιππου Δ. Δρακονταειδή ξεδιαλύνει, φέρνει στο φως και προσδίδει ροή στο προσωπικό ημερολόγιο ενός αφανή ήρωα της περιόδου: του Χρήστου Καραγιάννη. [Κώστας Μαρδάς, ΑΠΕ - ΜΠΕ, Palmografos.com, 25/04/13]

Σαν το σκυλί, Εκδόσεις Γαβριηλίδης, 2014

Μετά το βραβευμένο *Η αθανασία των σκύλων* του Κώστα Μαυρουδή άλλο ένα πρόσφατο βιβλίο αφορμάται από την εικόνα του σκύλου κι από την είσοδό του στο παροιμιώδες και μεταφορικό λεξιλόγιο της καθημερινότητας. Η φράση «σαν το σκυλί (στ' αμπέλι)», που σημαίνει «άδικα, αδιάφορα, χωρίς συναισθηματισμούς», αποτυπώνει και την ιδέα πάνω στην οποία στηρίχτηκε ο συγγραφέας για τη νουβέλα του.

Αναφέρεται στον θάνατο του πατέρα του αφηγητή (προφανώς ταυτίζεται με το ιστορικό πρόσωπο του Διονύση Δρακονταειδή που εκτελέστηκε το 1944, στις εμφυλιοπολεμικές διαμάχες πριν από τον Εμφύλιο), έναν θάνατο, ο οποίος στοιχειώνει το κείμενο και δίνει το έναυσμα για τις ψυχολογικές συνέπειες που καταγράφονται εν είδει αλληγορίας.

Ο συγγραφέας προχωρά το όλο λογοπαίγνιο παραπέρα: ο αφηγητής απευθύνεται σε έναν Εκπαιδευτή να τον μάθει να γίνει σκύλος! Έτσι, υφίσταται την τετράποδη κίνηση, την ανυπέροβλητη υπακοή, τη μετουσίωσή του σε ένα εκπαιδευμένο οικόσιτο ζώο. Ο συμβολισμός δεν είναι αποκωδικοποιήσιμος εξ αρχής κι έτσι ο αναγνώστης συνεχίζει στα σκοτεινά, προκειμένου να αντιληφθεί τον νομοτελειακό στόχο μιας τέτοιας μεταμόρφωσης.

Μέχρι τότε, μπορεί να μείνει στο ύφος του Φίλιππου Δρακονταειδή, ο οποίος αποδεικνύεται ύψιστος στυλίστας. Περιγράφει λ.χ. την εκπαίδευση του ήρωά του με επιλεγμένες λέξεις αμφισημίας, με φράσεις που υπαινίσσονται σκύλο και που συνάμα αναφέρονται σε άνθρωπο, με στοχευμένες προτάσεις που ταλαντεύονται ανάμεσα στο ανθρώπινο και το ζωώδες. Γενικότερα, οι ζυγισμένες λέξεις του δείχνουν και την πορεία που πρέπει να πάρει η ανάγνωση: να στέκεσαι και να αφουγκράζεσαι το σκυλίσιο βάδισμα που σταδιακά αντικαθιστά το ανθρώπινο.

Κυνοποίηση, μια λυτρωτική πορεία αποκτήνωσης

Από την άλλη, η γλωσσική χρήση της λέξης «σκύλος» εναλλάσσεται μεταξύ της παροιμιώδους φράσης, που προανέφερα (ο πατέρας του χάθηκε «σαν το σκυλί»), και της βρυσιάς «σκυλιά», που αναφέρεται στους δολοφόνους. Δεν πρέπει να παρακάμψουμε ένα σωρό σκυλόκεντρες λέξεις, όπως «τρίχωμα», «μουσούδα» κ.τ.λ. που γεμίζουν το κείμενο, παίζουν με τη μετάλλαξη και δημιουργούν ένα

δίχτυ αποκτήνωσης. Κι αυτή η σημασιολογική ποικιλία, που παρουσιάζεται στην ευρύτητά της και ως αντινομία, αποτελεί το χαλί, πάνω στο οποίο αναζητά κανείς το βαθύτερο αλληγορικό νόημα του σκύλου και της μεταμόρφωσης του ήρωα σ' αυτόν.

Εκεί, προς το τέλος, ο αναγνώστης συλλαμβάνει το συνολικό σχέδιο και αντιλαμβάνεται ότι οι συγκλίνουσες γραμμές και τα αλληγορικά νήματα οδηγούν στην αποκάλυψη της αποκτήνωσης του αφηγητή, προκειμένου να αποτινάξει παλιά στίγματα και να ενταχθεί στο κυρίαρχο καθεστώς. Μια εξήγηση θέλει τον γιο, επειδή ο πατέρας πέθανε στιγματισμένος, να αποφασίζει να γίνει ένα με τους θύτες, να μετατραπεί σε ζώο δίπλα στον Ταγματάρχη που σκότωσε τον πατέρα του πριν από εβδομήντα χρόνια. Η «κυνοποίηση» είναι ένας σίγουρος τρόπος να αποκοπεί από την πατρική κληρονομιά και να εισχωρήσει στις τάξεις της ένδοξης, αγλαής, σφριγηλής και πειθαρχημένης ομάδας σκύλων, που έχουν τη δύναμη να συγχωρήσουν λάθη και να αποκαταστήσουν απολωλότα πρόβατα.

Τα τελευταία λόγια του Ταγματάρχη, όταν καλωσορίζει στην ομάδα τον αφηγητή, είναι κατατοπιστικά: «Κανείς δεν αποφεύγει να γίνει σκύλος. Και περιττεύει να σας πληροφορήσω πως είχατε δύο επιλογές: η πρώτη ήταν να παραμείνετε δέσμιος των ερωτηματικών σας, οπότε η ζωή του σκύλου έχει τα όριά της... Η δεύτερη ήταν να ζήσετε μια νέα ζωή».

Στην ουσία, ο γιος του θύματος στην πάλη με τους σκύλους ενδίδει και γίνεται κι ο ίδιος ένα με τους θύτες. Η μετατροπή του ανθρώπου σε επιθετικό, αιμοβόρο ζώο, του οποίου οι κυνόδοντες ζητούν αίμα, είναι μια πράξη άμυνας, η οποία όμως προδίδει οτιδήποτε ανθρώπινο αυτός έχει.

Το κείμενο αποτελεί το ειρωνικό κοίταγμα της ζωοποίησης που επιβάλλει η κοινωνία, που υποβάλλει η λήθη και η ανάγκη να σβήσουν παλιά τραύματα, ώστε να μην τα κουβαλά κανείς μαζί του, αν θέλει βέβαια να πάψει να είναι αποσυνάγωγος και περιθωριοποιημένος. Η Ιστορία ξαναδιαβάζεται ως αποκτήνωση.

[Γιώργος Ν. Περαντωνάκης, bookpress.gr, 20/09/14]

Το παρόν κείμενο εστάλη από τον συγγραφέα Φίλιππο Δρακονταειδή για την επικαιροποίηση του *Λεξικού Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* των Εκδόσεων Πατάκη.